

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ПОШИРЕННЯ ЕПІДЕМІЙ ТА ПАНДЕМІЙ В УКРАЇНІ

Євген Сергійович ХАЙНАЦЬКИЙ,

*здобувач ПВНЗ «Університет сучасних знань»
<https://orcid.org/0000-0002-6221-355X>*

Останні події, що відбуваються у світі, а особливо в КНР, актуалізують питання підвищення рівня епідеміологічного захисту. Інфекційні хвороби, зокрема ті, що поширюються повітряно-крапельним шляхом є дуже небезпечними для суспільства. Різке збільшення кількості хворих людей не лише збільшує рівень негативного впливу на самих людей, а й може негативно відобразитися на життєдіяльності суспільства загалом.

Поширення збудників захворювань COVID-19 по всьому світі призведе до пандемії, яка однозначно буде новим викликом як політичним силам у різних країнах, так і світовій економіці. Реалізація ряду заходів протидії та профілактики може зменшити негативний вплив епідемії, тому державам у всьому світі необхідно активізувати роботу стосовно забезпечення епідеміологічної безпеки та благополуччя.

Україна не є виключенням із числа країн, які мають здійснити чимало нормативних, організаційних та інформаційних заходів щодо запобігання активному поширенню епідемії. З огляду на це, дедалі більшої актуальності набувають заходи епідеміологічного контролю та профілактики. Протиепідемічні (профілактичні) заходи – комплекс організаційних, адміністративних, інженерно-технічних, медичних, нормативних, екологічних, ветеринарних та інших заходів, спрямованих на усунення або зменшення шкідливого впливу на людину факторів середовища життєдіяльності, запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб і масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та їх ліквідацію [1]. Тобто на законодавчому рівні вже визначено основні види протиепідеміологічних заходів, що реалізуються в Україні.

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» визначає такі санітарні та протиепідеміологічні заходи: гігієнічна регламентація та державна реєстрація небезпечних факторів; державна санітарно-епідеміологічна експертиза; ліцензування господарської діяльності, пов'язаної з потенційною небезпекою для людей; висунення вимог до проектування, будівництва, розробки, виготовлення і використання нових засобів виробництва та технологій; контроль за ввезенням продукції з-за кордону, введенням її в обіг та розповсюдження; заходи контролю за господарсько-питним водопостачанням і місцями водокористування; встановлення та контроль за дотриманням вимог до атмосферного повітря в населених пунктах, повітря у виробничих та інших приміщеннях; забезпечення безпечних умов навчання та виховання; обов'язкові медичні огляди працівників; профілактичні щеплення; госпіталізація та лікування інфекційних хворих і носіїв збудників інфекційних хвороб; санітарна охорона території України від занесення

інфекційних хвороб; встановлення карантинно-обмежувальних заходів на території виникнення і поширення інфекційних хвороб та уражень людей [1]. Перелік вказаних заходів не є вичерпними, адже в контексті профілактики епідемій та пандемій важливим фактором ефективності запобігання негативному впливу інфекцій на людей є їх свідомість. Тому додатковими заходами слід вважати діяльність з формування свідомості людей, спрямовану на дотримання певних обмежень, які можуть застосовуватися у зв'язку з епідеміями.

Негативний вплив викликів, що можуть виникнути у разі поширення коронавірусної хвороби можна подолати шляхом здійснення комплексу реформ щодо запровадження системи попереджувальних та профілактичних заходів поширення епідемій.

Всесвітня організація охорони здоров'я при визначенні ризиків поширення пандемій пропонує, першочергово звернутися до факторів, які потрібно оцінити перед плануванням профілактичної діяльності. До них віднесено соціальні, науково-технічні, економічні, етичні, стратегічні та політичні фактори [2]. Важливим елементом профілактичної діяльності стає якісна та професійна діяльність із планування. На жаль, сучасна ситуація пов'язана з відсутністю єдиного органу, який був би компетентним у розробці відповідного плану, призвела до того, що функції ліквідованої Державної санітарно-епідеміологічної служби України покладено переважно на Державну службу з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, яка не компетентна здійснювати обліково-аналітичну діяльність у сфері епідеміологічного благополуччя населення [3]. Функції епідеміологічного нагляду покладено на «Центр громадського здоров'я МОЗ України». Таке розмежування компетенцій органів публічної адміністрації потребує високого рівня взаємодії між цими суб'єктами, що в умовах сучасної політичної кризи є майже недосяжним.

Наступним важливим етапом забезпечення епідеміологічного благополуччя є розробка комплексу профілактичних заходів. З наведеного вище переліку заходів можна виділити декілька великих груп: нормативне обґрунтування та регламентація обмежувальних вимог, дозвільна, контрольна та організаційна діяльності. Остання проявляється у встановленні карантинно-обмежувальних заходів, які передбачають встановлення органами виконавчої влади, місцевого самоврядування на відповідних територіях чи об'єктах особливих умов та режимів праці, навчання, пересування і перевезення, спрямованих на запобігання та ліквідацію цих захворювань і уражень [1]. У разі значної небезпеки для суспільства, указом Президента України може бути введено режим надзвичайного стану та встановлено відповідні обмеження [4]. Введення надзвичайного стану має більш вагомий характер з огляду на порядок дотримання встановлених вимог такого правового режиму. Однак це може ускладнити інші сфери суспільних відносин. Тому наразі актуальною є розробка комплексу заходів та обмежень, які мають бути прийняті у випадку потенційної загрози пандемії на території України.

Однак розробка заходів не передбачає їх систематичне виконання, адже реалізація профілактики з поширення інфекційних захворювань залежить від правосвідомості людини. Підтвердженням цьому є думка

А. М. Домкіної, яка наголошує на важливості інформаційної та просвітницької діяльності як засобів профілактики епідемій [5].

Отже, загроза виникнення світової пандемії вимагає активізації діяльності держав, в тому числі і України, щодо налагодження чіткої, ефективної системи профілактичних та запобіжних заходів забезпечення епідеміологічного благополуччя. Це досягається за допомогою організаційних, фінансових, нормативних, інституційних та інформаційних заходів у державі.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12/ed20181004#Text>
2. Управление рисками, связанными с пандемией гриппа: Руководство ВОЗ по информированию и гармонизации процессов обеспечения готовности и реагирования на пандемии на национальном и международном уровне. Всемирная организация здравоохранения. 2017. URL: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/344242/PIRM_guidance_ru_ed2.pdf
3. Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2017 № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-%D0%BF#Text>
4. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#top>
5. Домкина А. М. Особенности эпидемиологии и профилактики пандемического гриппа в условиях мегаполиса: автореф. дис. ... канд. мед. наук: 14.02.02. «Центральный научно-исследовательский институт эпидемиологии» Федеральной службы по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека. Москва, 2016. 24 с.